

111

Uttrykket "utefront" i motsetning til hjemmefronten skal første gang være benyttet i Sverige. Denne motsetning, som bare er rent filologisk, har fortvrig i den svenske presse vært utdypet langt utover det faktum at den ene kjemper innenfor, den andre utenfor Norges grenser. I realiteten danner vi jo alle, hvor vi enn befinner oss, en eneste linje, og kampens mening og mål er det samme for enhver, Norges frihet. Uttrykkene "hjemme" og "utefronten" er altså i grunnen en misvisning. Men når det likevel er gått inn i vårt ordforråd, og dessverre har ført til enkelte misforståelser, tør det kanskje være riktigst å se litt nærmere på utefrontens stilling i forhold til de hjemmeværende.

Alle de skjellsord som fra Quislings og hans følgesvenners side har vært benyttet mot nordmenn i utlandet skal vi her ikke beskjefte oss med. Blitrere kan en skuffelse neppe uttrykkes. Det er vår egen oppfatning det gjelder.

Den var usigelig trist den junimorgen i 1940 da det ble meldt at kampen i Nord-Norge var avsluttet, og at Hans Majestet og regjeringen hadde funnet det riktigst å forlate landet. Hvorfor kunne de ikke bli, spurte mange seg selv. Men til hva nytte skulle de blitt? For å gjøre seg til redskap for de tyske okkuperter? For at Kongen skulle tilsmusses og nedverdiges av en hel rekke tyskdikterte befalinger under Vidkun Quislings hånd? Nei, Kongen og regjeringen gjorde det eneste rette. Og skulle de kunne utrette noe for Norges sak, var det også nødvendig at det kom folk fra Norge som kunne holde kontakten vedlike og underrette dem per ute om den indre tilstand i landet, foruten at de også måtte ta sin del av det stadig voksende arbeidet. Dette Norge utenfor Norge fikk også rent moralsk sin store betydning for oss, ikke minst ved det faktum at Kong Haakon ble den virkelige samlingsmann for hele det norske folk. Regjeringen Nygaardsvold sitter både i medhold av parlamentarisk og Norges grunnlov som vår eneste lovlige regjering, ettersom Hans Majestet ikke har funnet det tjenlig å utnevne et annet ministerium, hverken i London eller da regjeringen innga sin avskjedsansøking her hjemme.

Hvem som i disse år har utført den største innsats for Norges sak skal vi ikke diskutere. Først og fremst fordi det er et spørsmål som overhode ikke lar seg besvare. Jernest fordi det kan bidra til å danne en kløft i folket som vi absolutt ikke må ha. La oss nå ikke lage Sigurds og Øystefns mannjevning om igjen. Vi vet av bitter erfaring hvilke ulykker det kan føre til. "Heller hedre hver sin bror på den felles jord, huske alt hva godt han ville, i det store, i det stille."

Det er sant at vi har mange dyktige folk her hjemme - oppriktig talt langt flere enn vi ante. Men det er ikke mindre sant at det også sitter et stort antall utenfor landets grenser, og hva det gjelder om vår oppbyggingen skal begynne er å finne de best skikkede i hver enkelt stilling, uten hensyn til om det er hjemme- eller utefrontens folk. Hvis noen gang dette spørsmål skulle bli avgjørende for vaktet, gjør vi igjen en feil som må betales, ettersom det farligste av alt er å improvisere et statsstyre. Nettopp på dette område har vi meget å rette på. Og her bør vi kanskje i første rekke ta Sverige til eksempel fordi man her alltid har vist en fornuftig påpasselighet med valg av folk som hadde til oppgave å vake over statens prestisje både innad og utad. Å være en nasjon med anerkjent rett til å danne sin egen stat, er et så betydelig gode at man også må forlange den størst mulige dyktighet og ansvarsfølelse hos de menn som skal overvake dens tarv. Hjemmefrontens mann eller emigrant gir i ingen som helst kvalifikasjon når dette spørsmål skal stilles.

Hva regjeringen angår har vi dens offisielle erklæring om at den med Kongens samtykke akter å demisjonere så snart den kommer hjem, - grunnlovsmessig også helt korrekt. Deretter venter man at Kongen vil utnevne et ministerium som får til oppgave å passe de løpende forretninger

og utskrive nye valg til Stortinget, hvoretter en parlamentarisk styreform igjen kan etableres. Dette er den fremgangs måte man har tenkt seg i London, og man kan i det minste ikke påstå at den betyr noe brudd hverken med forfatning eller tradisjon. Da som før blir det det norske folk som kommer til å avgjøre i hvis hender dets velferd skal legges. Og så spørres det i grunnen bare om hva og hvor meget vi har lært siden hin skjebnesvangre 9. april. Et folk får den regjering det fortjener, heter det. La oss når tiden kommer vise at vi fortjener det beste vi kan få i kvalitativ henseende, så har det ingen nød. Hva som kan ligge tilbake å gjøre opp av gammelt regnskap får også ligge til rette tidspunkt er inne. Men med hensyn til dette skal vi også huske at den parlamentariske regjering har medansvarlige i hele det folk den er utgått av. Man får ikke bare hva man fortjener, men også ofte hva man vil ha.

Noe jordisk paradisk hvor den skjønne sandrettighet ubetinget hersker tror vi ikke at Norge vil bli. Dertil har vi hver især altfor meget vi skulle ha sagt. Men la oss i det minste forsøke å bli enige om en ting, den nemlig at utover alt det andre vi har å slåss om, skal aldri motsetningen mellom hjemme- og uteværende i denne tid få lov å reise seg skilende i mellom oss. La oss bli enige om dette, ikke for vår kjære persons skyld, men for Norges, for det fedreland som betydde så uendelig meget mere enn vi visste. Det trenger alle i enda høyere grad enn noengang før, og en plass til alle blir det også heretter, om ikke hver enkelt kan få sin ergerlighet tilfredsstillt, eller kanskje synes at hans innsats så langt fra ble lønnet etter fortjeneste. Det var vel heller ikke for fortjenestens skyld at han utførte sitt arbeid. . . .

STÅR VI FORAN TVANGSUTSKRIVING AV BARN ?

Det norske folk ser med største forbauselse rapporter i de strengt kontrollerte avisene om at ikke bare vernepliktige menn i de baltiske land utskrives til krigstjeneste, men også kvinner og barn ned til 11-årsalderen. Da disse meddelelser neppe kan være noen propaganda for det tredje rike, må offentliggjørelsen av disse telegrammer i den nyordnede presse ha en annen, spesiell hensikt, sannsynligvis å forberede det norske folk på liknende tiltak her.

Det er dessverre ikke usannsynlig at tyskernes omgås med planer i denne retning. Om så vil vise seg å være tilfelle, vil man vente at alle foreldre nekter å sende sine barn til legeundersøkelse eller arbeidskontor, og i det hele tatt nekter å la dem registrere. Alle vet nå at arbeidsinnsatsen ikke har noe med vår selvberging å gjøre. Det er en mobilisering spesielt av de yngre årsklasser, imot vårt eget land. Derfor må alle stå fast om parolen: Ingen må melde seg til noen slags registrering. Ingen må møte fram etter innkallelse, det være til arbeidskontor eller legeundersøkelse, til areisested eller arbeidsplass.

ET ØYENVITNE BERETTER

Et øyenvitne til de allierte storangrep mot Berlin - mannen er fortvrig MS - skriver fra Berlin torsdag :

Man kan ikke tenke seg hva vi har gjennomgått i disse to nottene. Hele Berlin, dvs. omtrent 50 % av byen brenner frødeløs, deriblant ministriene, utenriksdepartementet osv. Jeg er som ved et under sluppet fra det med livet. Første natten var jeg underveis fra kontoret da faenskapet kom. Satt i kjeller ved Gleisdreieck hvor huset styrtet sammen over hodet vårt. Var derfor ute under nesten av alarmen og mistet klærne av kroppen. Alt brant hvor du enn så. I alle retninger var gatene fulle av fosfor, brennende lik osv. Et halvete uten å ke. Kom hjem om morgenen etter å ha tilbrakt resten av natten i en kjeller i et hus som merkelig nok ikke var brent helt opp. Hjemme hus meg er det merkelig nok ikke skjedd noe. Min kone har fått et lettere sjokk, men ellers er vi ok. Her ser slik ut

at man ikke kan forestille seg det. Jeg antar at det er mellom en og to millioner husville folk som strømmer rundt på gatene uten å vite hvor de skal ta hen med restene av sitt jordiske gods. Vi er imidlertid ved godt mot, og jeg skal la høre fra meg hver dag fremover, forutsatt at dette huset får lov å stå hvor det står. Det rager nå opp av et hav av ruiner, og ser komisk ut midt i ødendigheten. Hele sentrum er totalt rasert. Det fins ikke mat å oppdrive i denne ruinhaugen. Alle forretninger er utbombet, eller det fins ingen til å betjene. Alt som heter trikker står og brenner på gatene, og undergrunnsbanen har kjørt for siste gang på alle de viktigste strekninger.

NYHETENE FRA LONDON SÖNDAG KL. 16.30.

Russland. I en dagsbefaling fredag kungjorde marskalk Stalin erobringen av Gomel. Gomel har vært et av Tyskernes viktigste støttepunkter under krigen i Russland de siste to år, og ved erobringen av dette viktige industricentrum og jernbaneknutepunkt er all direkte jernbaneforbindelse mellom de tyske styrker på midt- og sydfronten brutt. Offensiven utvikler seg med stor fart, og i dag meldes at de russiske styrker har hatt ny fremgang mellom Gomel og Mogilev. Den røde stjerne skilerver at avdelinger av den røde hærs allerede er på god vei til å nå Mogilev, og at andre styrker kjemper foren Rogosjev, som ligger på hovedveien til Minsk. Rett vest for Gomel er de russiske styrker nådd så langt fram som til Kolonkovijski. Til tross for kraftig tysk motstand, fortsetter avisen, rykker sovjetrusserne stadig lenger og lenger vestover. Slaget om de viktige stillinger ved Beresina er i full gang. Uoffisielle meldinger sier at de russiske styrker allerede er gått over denne elven. Det sovjetrussiske kommune fra i går kveld melder at de tyske tropper som ble slått tilbake nordvest for Gomel har etterlatt seg biler, store mengder av annet utstyr, ammunisjons- og andre lagre. - Russiske geriljetropper bak de tyske linjer har inntatt de områder den slagne fiende må gå gjennom under sin retrett. - I Kiev-fremspringet har tyskerne satt inn 8 nye uthvilte divisjoner og gjenopptatt sin offensive, men dagens kommune melder at deres hårde angrep har vært nytteløse. Alle de tyske motangrep i siste døgn er slått tilbake. Det meldes om voldsomme kamper. På et avsnitt som bare strakte seg over 30 km satte tyskerne i går inn over 400 tanks, i morges neste slaget like heftig som noen sinne. - I Dnjepri-buen har russerne vunnet nytt terreng syd for Kremensjug. New Chronicle Moskva-korrespondent, Paul Winterthorn, skriver i en melding til BBC om den tyske motoffensiv at den ikke har klart å stense den sovjetrussiske fremrykning. Bare på et begrenset område og rent midlertidig har den russiske fremgang stoppet opp, og dette er skjedd på bekostning av hårde tap for tyskerne, som er fullstendig ute av stand til å stense den sovjetrussiske offensive på alle punkter samtidig. Sunday Times Moskva-korrespondent skriver i denne anledning at den eneste offensive som kanskje kan lykkes er en som kan sette i gang forskjellige angrep på flere avsnitt av fronten. Overraskelsesmomentet er ikke tilstrekkelig til å få taktiske fordeler, det kan bidra til vellykkede fremganger på enkelte frontavsnitt, men kan ikke brukes når det gjelder å få herredømmet over hele frontlinjen.

En russisk melding om at ungarske tropper kjemper i Russland er blitt dementert av den ungarske regjering som fremholder at de ungarene som er i Russland bare gjør politi- tjeneste i de okkuperte områder.

Luftkrigen. Sterke formasjoner av britiske bombefly rattet fredag aften et nytt angrep mot Berlin. Over 1000 tonn brann- og sprengbomber ble kastet i løpet av 20 minutter. Man regner med at 1/3 av Berlin nå er rasert, og det siste angrep har ytterligere øket det kaos som hersket i byen etter de foregående angrep. Observers medarbeider skriver om de britiske angrep mot Berlin som har funnet sted i løpet av de siste 9 døgn at vekten og kvaliteten av kastet bombelast er uhørt sterkt øket. De nye britiske brannbomber kan under visse forhold forårsake branner

som er så heftige at alminnelige slukningsmetoder ikke strekker til. Etter at brannbombene er kastet, og brannene satt i gang, gjør sprengbombene sitt ødeliggende arbeid. Murar og andre hindringer fjernes med jorden, slik at flammene fritt kan bre seg. - Under det siste angrepet mot Berlin var jagerforsvaret svakt. Et angrep mot Stuttgart en time tidligere om natten og et kollosalt kraftig angrep i dagslys mot Bremen noen timer tidligere, hadde fullstendig lagt beslag på jagerflyene og gjorde sitt til at forsvaret av hovedstaden var svekket. Om angrepet på Bremen heter det at det var den største styrke flygende festeringer som hittil er gått ut fra Storbritannia som utførte det hittil største dagslysangrep mot Tyskland. Man regner at minst 500 fremtørs bombefly ledsaget av hundrevis av Thunderbolt jagere deltok i angrepet. Etter dette angrepet og nattangrepet mot Berlin saynet 29 tunge bombefly, et mideltungt og 5 jagere. 71 tyske jagere ble skutt ned. - Det var ingen fiendtlig flyaktivitet over England siste døgn.

Goebbels har holdt en tale i Berlin der han understreker at det mest brannende spørsmål for øyeblikket er bombing av de tyske byer. Vær forvissnet, sa han, om at vi dag og natt gjør vårt ytterste for at vi skal kunne gjengjelde det - før eller senere. Aldri skal vi synke så dypt at vi går til noe så nedverdiggende som betingelsesløs kapitulasjon. Motaksjonen var egentlig bestemt til mars-april, nå ser det ut til at vi kan sette den i gang før jul. Ofrene i Berlin mer enn berettigar oss til å bruke alle midler.

Italia. I dag meldes om øket aktivitet på frontene i Italia. Været har bedret seg adskillig, og tillater større operasjoner. De britiske tropper som er gått over Sangro har bedret sine stillinger og har brakt fram forsyninger og forsterkninger. Dagens kommune melder også om større virksomhet på 5 armers område. Det har vært livlig patruljevirkosmhet, og fremskutte avdelinger har rykket opptil 4 km fram, og står nå 13 km nord for Venepo i høytliggende terreng. - Allierte fly har vært på vingene og har foretatt 500 flyvninger i siste døgn. De har grepet aktivt inn i operasjonene. Andre fly har bombet jernbanenål lenger nord. 7 fiendtlige fly er skutt ned mot tap av 5 egne.

Bakligge-regjeringen har truffet forberedelser til å oppheve lover som er gitt av fascistene i løpet av de siste 20 år. - Den aktive motstand griper stadig mer om seg. I Firenze og Ferrara er det kommet til omfattende uroligheter. Opptøyer hører til dagens orden, og det blir tatt de strengeste repressalier. Tusenvis av arbeidere i Norditalia er arrestert, mistenkt for sabotasje.

Jugoslavia. Dagens kommune fra de jugoslaviske friskaper melder at de i går gikk til angrep på kysten i Slovenia og Kroatia. Kommuniket melder videre om tyske angrep som er slått tilbake og om virksomme angrep fra friskaperne på jernbanenål i Øst Bosnia.

Bolivia erklærte Tyskland krig fredag. I dag meldes at også Colombia har erklært Tyskland krig, etterat en tysk ubåt hadde senket en colombisk seilskute.

Det fjerne Østen. Om kampene i Kina meldes om et stort slag syd for Jangtse. Kampene har ført til inntagelsen av en by som japanerne har holdt og som det har vært kjempet om i 10 dager. På Ny Guinea har amerikanerne inntatt Sattelburg og fire byer til og erobret mengdevis av japansk utstyr. I Solomongruppen rykker amerikanerne videre fram på Bougainville-øya.

Morgesnytt: Det meldes om brann i Universitetets Aula søndag formiddag. Filharmoniskes generalpöve der Hilda Waldeland skulle opptre som solist, måtte avlyses.